A photograph of a woman from behind, wearing a vibrant red sari. She is holding up a piece of red fabric, possibly a garment or a decorative element, in front of her. The background is a blurred outdoor market scene with other people and colorful items. The text is overlaid on the image.

**VERKSAMHETS-
BERÄTTELSE &
HÅLLBARHETS-
RAPPORT**

2018

**FAIR
ACTION**

Omslagsfoto: Jonas Gratzer. Bildtext: Faria Mustafi syr kläder åt H&M i Bangladesh. Trots att hon jobbar upp till 13 timmar per dag, sex dagar i veckan, har hon bara råd att hyra ett plåtskjul utan egen toalett till sig och sin dotter. I slutet av månaden måste Faria ofta låna pengar av grannarna för att ha råd att köpa mat.

Innehållsförteckning

Kort om oss.....	3
Kanslichefen har ordet	4
Framgångar i urval 2018.....	5
Våra granskningar och påverkansarbete 2018.....	6
Spridning - så kommunicerade vi med våra målgrupper 2018.....	14
Nätverk och samarbeten.....	17
Styrelse, kansli och medlemmar.....	20
Hållbarhetsrapport 2018.....	21
Årsredovisning 2018.....	30

Kort om oss

Fair Action är en ideell förening som arbetar för att få företag att ta ansvar för sin påverkan på människor och miljö. Vi granskar hur varor och tjänster är producerade och sätter press på företag att förbättra arbetsvillkor och betala levnadslöner.

KORT OM OSS

Fair Action är en ideell förening som sätter press på företag att förbättra arbetsvillkor och betala levnadslöner.

Vi granskar företag

Våra fyra fokusbranscher är kläder, skor/läder, turism och banker och vi är experter på frågan om rätten till en levnadslön.

Vi låter fler röster höras

Vi vill att de som arbetar i svenska företags leverantörsled själva ska komma till tals och får bättre möjligheter att kräva sina rättigheter. Därför samarbetar vi med lokala organisationer i produktionsländer.

Experter på företagsansvar

Vi bildades 1996 och sedan dess har vi fått utmärkelser som Blåslampan och Giraffpriset för vårt arbete med att påverka företag.

Tillsammans kan vi påverka

Vi har 187 medlemmar, sex anställda på kansliet och en ideellt arbetande styrelse.

Kanslichefen har ordet

2018 var ett år då vi såg en intensiv debatt kring sömmerskornas låga löner i Bangladesh. De anställda på fabrikerna i Bangladesh drev under 2018 krav på en tredubbling av minimilönen, men ökningen landade till slut på cirka 50%. Mot bakgrund av den från början redan låga lönenivån och inflationen som legat på mellan 5-7% de senaste åren innebär det en mycket liten ökning av arbetarnas faktiska köpkraft. Det gör att många kommer fortsätta att ha svårt att ha råd med ordentlig mat, boende och sjukvård till sig och sina barn. Fair Action lyfte svenska företags möjligheter att bidra till högre löner i media vid många tillfällen under året, inte minst i oktober i samband med lanseringen av vår rapport "Left behind" om H&M, KappAhl, Lindex och MQ:s ansvar i Bangladesh.

Ulrika Urey, kanslichef

Här hemma var riksdagsvalet i september en av årets viktigaste händelser och Fair Action drev kampanjen #hjärtavärlden tillsammans med 50 andra organisationer. Målet med kampanjen var att sätta internationella utvecklingsfrågor kring mänskliga rättigheter och miljö på agendan i valrörelsen.

Årets aktivist var utan tvekan 15-åriga Greta Thunberg, som strax före valet inledde sin skolstrejk för klimatet. Varje dag under veckorna fram till riksdagsvalet den 9 september satt hon framför riksdagshuset och fortsatte sen varje fredag under hösten. Vi på Fair Action har inspirerats av protesterna som spritt sig till unga och vuxna i världens alla hörn.

Engagemanget vi har mött i våra kampanjer under 2018 har också varit stort. Runt 400 personer skrev under en uppmaning till KappAhl och Lindex om att ge sömmerskorna en lön som går att leva på. Även vårt upprop till Nilson, Scorett, Vagabond och Eurosko med krav på att de berättar var de tillverkar lädret till sina skor fick gensvar hos våra följare. Kampanjen ledde till att Nilson började redovisa var skinnen kommer ifrån.

Nilsons öppenhet är ett exempel på hur företag kan flytta fram positionerna för att vi tillsammans ska kunna nå de Globala målen om en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar värld till år 2030. Företagen är nyckelaktörer för att nå målen om jämställdhet, anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt samt målet för hållbar konsumtion och produktion. Vi på Fair Action kommer fortsätta att jobba för att företag ska ta modiga beslut och göra hållbarhet till en del av sin kärnverksamhet.

Framgångar i urval 2018

Under året har Fair Action bidragit till att:

- MQ och RNB som äger Polarn och Pyret offentliggjort var de producerar sina kläder.
- Nilson Group meddelat att de senast i januari 2019 kommer att redovisa var de tillverkar lädret till sina skor. Nilson Group äger bland annat butikskoncepten DinSko, Nilson Shoes, Skopunkten, Jerns och Radical Sports.
- Skoföretaget Vagabond gått ut med en lista över sina direktleverantörer.
- KappAhl börjat publicera siffror på vad de som syr företagets kläder i Bangladesh tjänar. Företaget beskriver också frågan om levnadslön som en av sina viktigaste hållbarhetsfrågor.
- MQ åtagit sig att tillsammans med sina leverantörer i Bangladesh ta fram åtgärdsplaner för att höja de anställdas löner.
- Gekås Ullared i april skrev på förlängningen av brand- och byggnadssäkerhetsavtalet i Bangladesh.
- Hotellkedjan Hilton inkluderat arbetarintervjuer från vår och Swedwatches rapport "Shattered dreams" i ett utbildningsmaterial för sin personal i Mellanöstern. Utbildningen syftar till att förhindra tvångsarbete på hotellen.
- Vings ägare Thomas Cook meddelade att de ska genomföra en "full external review of our approach to human rights in our supply chain". Ving uppdaterade också samtidigt sin hemsida med en särskild sida där de samlar alla miljö- och hållbarhetscertifierade hotell.
- Danske Bank uppdaterade sin investeringspolicy om mänskliga rättigheter och arbetsvillkor. Bland annat har de förtydligat kring barns, kvinnors och ursprungsfolks rättigheter. Banken har också lagt till krav på hälsa och säkerhet på arbetsplatsen och på att företag de investerar i ska ha system för att hantera konflikter i dialog med relevanta fackförbund.
- Statskontoret föreslog att regeringen bör utreda möjligheten att införa lagkrav på konsekvensanalyser avseende mänskliga rättigheter (så kallad "human rights due diligence") för företag, åtminstone vid högrisksituationer.
- Flerpartsinitiativen Fair Wear Foundation och Ethical Trading Initiative där många svenska klädföretag är medlemmar skrev brev till kambodjanska regeringen med krav på att fackliga aktivister och människorättsförsvarare ska skyddas.

2018 knep vi också plats 24 på tidningen Aktuell Hållbarhets lista över de mäktigaste i Hållbarhetsverige.

Se också vår sammanställning av de senaste årens viktigaste framgångar
<https://fairaction.se/om-fair-action/aren-i-korthet/>

Våra granskningar och påverkansarbete 2018

Klädbranschen – Vi granskar modeföretagens arbete för levnadslöner

I oktober 2018 släppte Fair Action rapporten "*Left behind - How fashion brands turn their back on women in the Bangladeshi garment industry*".² Granskningen visar att H&M, KappAhl, Lindex och MQ inte gör tillräckligt för att se till att sömmerskornas löner går att klara sig på. Fair Action intervjuade åtta textilarbetare, som jobbar hos leverantörer till de fyra modekedjorna, i Bangladesh. I snitt tjänade de anställda motsvarande 760 kr i månaden, vilket är så lite att det strider både mot företagets egna regler och mot internationella konventioner om mänskliga rättigheter. Svt:s Rapport gjorde ett inslag om rapporten vid lanseringen. Rapporten fick internationell spridning genom att Clean Clothes Campaign postade den på sin kampanjsida om H&M turnaroundhm.org och twittrade om den.

– Om min son blir sjuk så måste jag låna pengar från grannarna för att ta honom till doktorn, säger Syeda Talukdar, 19 år som syr åt KappAhl i Bangladesh. Foto: Jonas Gratzner

Nu höjer vi lönerna tillsammans, Lindex och KappAhl!

Vi tog också fram en kampanjfilm³ i samband med släppet av rapporten "*Left behind*". Budskapet var att en krona högre pris i butiken skulle räcka för att sömmerskan skulle få en levnadslön. Syftet var att visa hur liten del av pengarna som kunderna betalar i butiken som går till sömmerskan. Genom uttryck som "det omöjliga livspusslet" ville vi skapa igenkänning hos föräldrar i Sverige och visa på konsekvenserna av låga löner för en persons förmåga att försörja och vara med sin familj. I klippet uppmanade vi våra följare på Facebook och Instagram att tagga Lindex och KappAhl och säga att de var beredda betala en krona mer. Totalt

tog cirka 400 personer chansen och kommenterade. Båda företagen valde att svara på

² <https://fairaction.se/press/pressmeddelanden/kappahl-och-lindex-vander-sommerskorna-i-bangladesh-ryggen/>

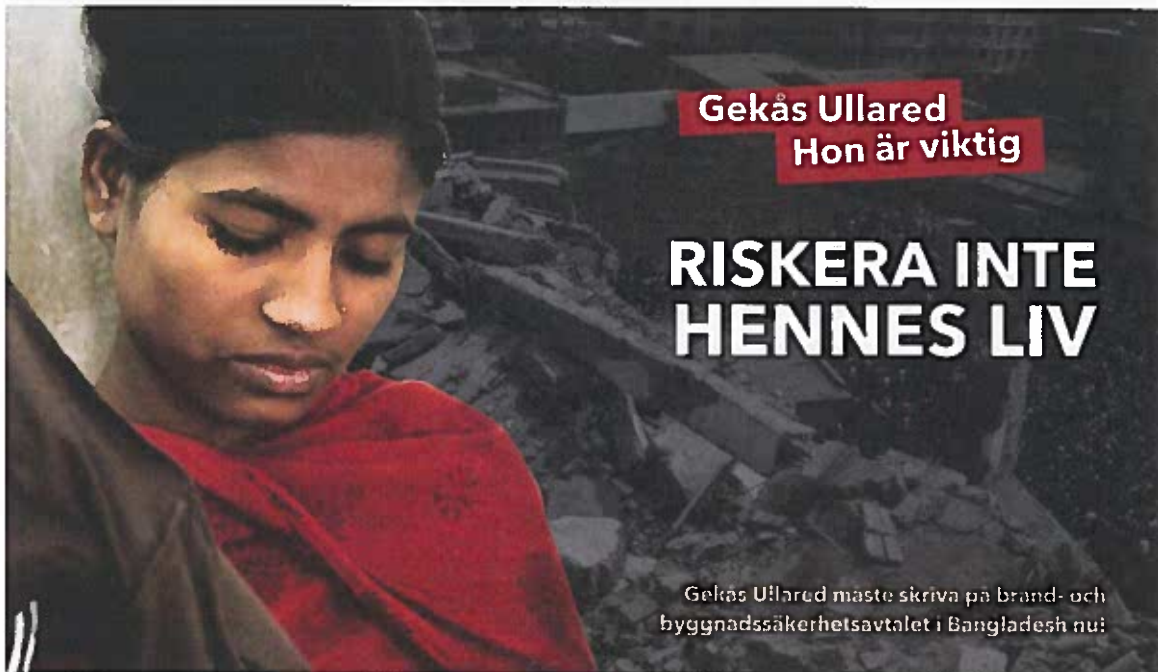
³ <https://www.facebook.com/watch/?v=336342137166016>

uppmaningarna i kommentarsfältet. Filmen nådde totalt omkring 75 000 personer på Facebook och Instagram. Utöver videon postade vi flera Instagram-stories med klipp och printscreens från de medier som skrivit om rapporten.

Samarbete med modebloggaren Emma Sundh

För att nå målgruppen medvetna föräldrar med budskapet från kampanjfilmen ville vi samarbeta med ett etablerat namn på sociala medier inom hållbar konsumtion och livsstil, föräldraskap och mode. Vi valde att samarbeta med influencern Emma Sundh som spred kampanjinformationerna via sin hemsida (blogg), Instagram och Facebook. Emmas post på Instagram nådde 9948 personer, fick 715 gilla-markeringar och 77 kommentarer som taggade KappAhl och Lindex. Emma nådde ut till nya personer inom vår målgrupp och skrev om frågan på ett personligt och engagerande sätt.

Gekås Ullared skriver på för säkrare fabriker i Bangladesh

I samarbete med Clean Clothes Campaign spred vi i mitten av april ett upprop⁴ för att få Gekås Ullared att skriva på förlängningen av avtalet om brand- och byggnadssäkerhet i Bangladesh. Avtalet togs fram efter kollapsen av fabriksbyggnaden Rana Plaza 2013 för att förbättra säkerheten i Bangladeshs textilfabriker. Den 23 april skrev Gekås Ullared under avtalet.

⁴ <https://fairaction.se/nyheter/riskera-inte-hennes-liv-gekas-ullared/>

Klädföretagen måste stå upp för fortsatt säkerhetsarbete på fabrikerna i Bangladesh

I november skrev vi tillsammans med Clean Clothes Campaign mejl till KappAhl, Lindex och Gina Tricot. I brevet uppmanar vi klädföretagen att ta ställning för att brand- och byggnadssäkerhetsavtalet i Bangladesh ska få fortsätta bedriva sin verksamhet i landet. Initiativet kan komma att kastas ut på grund av ett domstolsbeslut, vilket kommer att försvåra inspektioner av säkerheten i fabrikerna.

Företagen bör göra mer för att stärka textilarbetares röster i Bangladesh

Den 31 maj lanserade Fair Action tillsammans med Swedwatch rapporten "Power of the voice" om hur företag kan främja fackliga rättigheter i Bangladesh.⁵ Rapporten visar att svenska textilföretag uppger att de vidtar åtgärder men att det samtidigt saknas fackföreningar och kollektivavtal hos de flesta av deras leverantörer. Rapporten bygger framförallt på en enkät med svenska textilföretag, samt intervjuer med lokala fackföreningar och ett mindre antal arbetare. Målgruppen för rapporten var framförallt textilbranschen och insatta i fackliga rättigheter. Aktuell Hållbarhet intervjuade Lindex⁶ om rapporten och ett par branschmedier som Ecotextile News uppmärksammade rapporten internationellt. Fair Action spred rapporten till bland annat fackliga kontakter i Sverige. Swedwatch har varit i dialog med svenska ambassaden i Dhaka om rapporten samt ordnat ett rundabordssamtal med textilföretag i oktober.

De som granskar textilindustrin i Kambodja lever farligt

13 mars skrev Fair Action under ett öppet brev⁷ till den kambodjanska regeringen med krav på att åtalet mot människorättsförsvaren Tola Moeun läggs ner. Tola Moeun är chef för människorättsorganisationen CENTRAL som kämpar för bättre arbetsvillkor i Kambodjas klädindustri. Vi har under flera år samarbetat med CENTRAL i våra granskningar. Han har flera gånger kritiserat H&M för sömmerskornas låga löner. Han anklagades för förskingring och riskerade upp till tre års fängelse. Åtalet ansågs vara ett sätt att tysta Tola och beskrivs som "politiskt motiverade juridiska trakasserier" av organisationen Human Rights Watch. En vecka efter det öppna brevet som Fair Action stod bakom skrev också H&M och andra klädföretag som köper från Kambodja ett eget brev till Kambodjas regering, där de krävde att människorättsförsvare skyddas. Företagen kritiserade åtalet mot Tola Moeun. I juli 2018 lades åtalet formellt ned. CENTRAL menar att alla påtryckningar mot kambodjanska myndigheter och mot klädföretag som köper från Kambodja, från organisationer internationellt och där Fair Action bidragit, har varit till stor hjälp.

⁵ <https://fairaction.se/press/pressmeddelanden/foretagen-bor-gora-mer-for-att-starka-textilarbetares-roster-i-bangladesh/>

⁶ <https://www.aktuellhallbarhet.se/lindex-kollektivavtal-textilfabrikerna-ingen-garanti-anstandiga-arbetsvillkor/>

⁷ <https://fairaction.se/nyheter/han-tar-fajten-for-sommerskornas-loner-nu-riskerar-han-fangelse/>

Turismbranschen – migranterna sliter på svenskarnas semesterhotell

Reseföretagen utlovar lyxiga poolområden, kritvita stränder och avkoppling för hela familjen. Men bakom kulisserna på svenskarnas semesterorter i Thailand gömmer sig en hård verklighet. De som bäddar sängar och serverar drinkar på hotellen arbetar extremt långa dagar för löner som inte går att försörja sig på.

Nu backar vi hotellarbetarna

I januari genomförde vi kampanjen "Backa hotellarbetarna"⁸ i samarbete med nätverket Schyst resande. Kampanjen var ett upprop gentemot Apollo, TUI och Ving med krav på bättre arbetsvillkor och löner på hotellen i Thailand. 85 personer skrev under uppropet. Fair Actions följare på Facebook och Instagram erbjöds att ställa sig bakom hälsningen till de tre charterjättarna genom att skriva sitt namn i kommentarsfältet. Vi skickade över namnunderskrifterna till reseföretagen 28 februari och återkopplade till våra följare. Ving var det enda av de tre bolagen som svarade på mejlet med namnunderskrifterna. Vings ägare Thomas Cook uppgav i sin hållbarhetsredovisning som publicerades 7 mars 2018 att de ska genomföra en "full external review of our approach to human rights in our supply chain". Ving uppdaterade också samtidigt sin hemsida med en särskild sida där de samlar alla miljö- och hållbarhetscertifierade hotell.

Hållbara restips och schysta tjänsteresor

Under året spred vi också information från nätverket Schyst resande i våra kanaler, bland annat efterlyste vi i september tips på boenden, restauranger eller aktiviteter med hållbarhetsprofil runt om i världen. Syftet var att samla in tips från svenska resenärer till Schyst resandes nya webbsida där turister ska kunna ge varandra hållbara restips. I september spred vi också Schyst resandes rapport "Reser offentlig sektor hållbart?" som granskar resepolis som antagits hos 28 myndigheter, landsting och kommuner. Rapporten rekommenderar bl.a. aktörer i offentlig sektor att ställa krav på att de hotell som bokas har kollektivavtal. I samband med lanseringen stod Fair Action också bakom en debattartikel⁹ i Dagens Samhälle där vi presenterade rekommendationerna från rapporten.

Hemlighetsmakeriet fortfarande stort i lädertillverkning

Trots att det tillverkas 24 miljarder par skor årligen ligger skobranschen en bra bit efter klädbranschen i fråga om arbetsvillkor och kontroll av giftiga kemikalier i sin tillverkning. En av huvudorsakerna är bristen på transparens, i många fall vet inte skoföretagen var lädret i deras skor kommer ifrån. En direkt effekt av den bristande transparensen är att de hundratals kemikalier som används i garvningsprocessen är hemliga vilket bland annat leder till att de hälsoproblem som arbetare på garverierna lider av inte kan kopplas till arbetsplatserna.

⁸ <https://www.instagram.com/p/BeQdz80FW8e/>

⁹ <https://www.dagenssamhalle.se/debat/dags-offentlig-sektor-att-borja-resa-hallbart-23705>

Nilson Group och Vagabond tar steg för mer öppenhet

Med syftet att öka insynen i nordiska skobutikskedjorna hållbarhetsarbete har vi granskat¹⁰ Eurosko, Nilson Group, Vagabond och Scorett. Kort efter lanseringen, den 22 november 2018, gick Nilson Group ut med beskedet att de kommer att offentliggöra sina garverier senast i slutet av januari 2019. Även skobutikskedjan Vagabond tog beslutet att offentliggöra sina direktleverantörer i samband med granskningen.

Nilson meddelade att de kommer offentliggöra varifrån de köper lädret. Foto: Nilson Group

Vi lyfter arbetarnas röster i dialogen med sko- och läderbranschen

I december 2018 bjöd vi in sko- och läderbranschen¹¹ till ett samtal kring vikten av transparens för att kunna leva upp till såväl målsättningar kring cirkulär ekonomi, internationella riktlinjer kring företagande och mänskliga rättigheter, och Agenda 2030. Gopinath Parakuni från den indiska människorättsorganisationen Cividep deltog på mötet för att lyfta effekterna av kemikalieutsläpp på människor och miljö i garveridistrikt i Indien. Företagen tog även del av presentation av ChemSec¹² som delade med sig av expertis inom kemikaliehantering och erfarenheter från andra branscher.

Medvetenhet skapar efterfrågan på hållbara skor

Två tredjedelar av konsumenterna känner inte till att en stor mängd giftiga kemikalier används för att lädret i våra skor ska bli mjukt och följsamt. Det visar den undersökning som vi uppdrog åt Sifo att genomföra på 1 200 personer. Konsekvensen av den låga medvetenheten är att svenska skoföretag riskerar att komma undan granskning och krav om ansvarstagande.

Nio procent uppger att de medvetet köpt miljövänliga läderskor de senaste tre åren. Överlag är efterfrågan på hållbara läderskor större i de grupper där kunskapen är högre, vilket visar att det är viktigt att höja konsumenters medvetenhet för att fler ska ställa krav på hur läderskorna produceras. Utifrån en kampanjfilm

Bild från kampanjfilmen "Tre hemska saker med läderskor"

¹⁰ <https://fairaction.se/okategoriserad/etikbarometern-laderskor-2017-2018/>

¹¹ Eurosko, Nilson Group, Vagabond, Scorett, Kavat, Nudie Jeans, Elmo och Shepherd of Sweden samt branschnätverken Shoe Environmental Initiativ (SSEI) och Sustainable Fashion Academy deltog på rundabordsamtalet

¹² ChemSec, Internationella Kemikaliesekretariatet, är en oberoende organisation som utan vinstintresse arbetar för att befria världen från skadliga kemikalier.

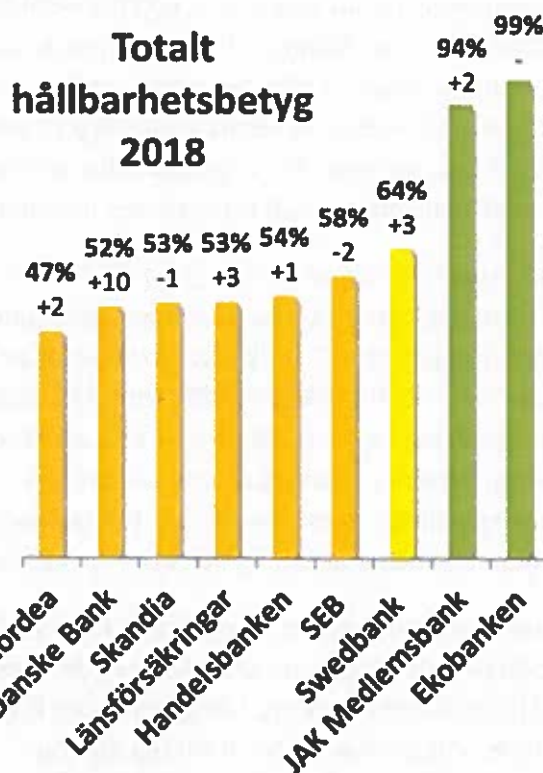
som belyser problematiken i lädertillverkningen har vi därför uppmuntrat konsumenter att mejla sitt skoföretag. 550 mejl har skickats till skoföretagen där konsumenterna uppmanar företagen att arbeta för mer hållbart producerade läderskor.

Bankerna fortsätter att förbättra sina riktlinjer

Många svenskar har både sparkonton och fonder hos någon av de stora bankerna. Men konsumenterna har ett informationsunderläge på finansmarknaden vilket gör att de har svårt att göra informerade val och ställa krav på bankerna att ta hänsyn till människor och miljö.

Fair Finance Guide är ett internationellt initiativ som granskar och betygsätter hur hållbart bankerna investerar våra pengar. Resultatet publiceras genom en interaktiv webbtjänst där bankerna rankas utifrån sina riktlinjer på hållbarhetsområdet. Fair Action driver projektet tillsammans med Sveriges konsumenter, Amnesty, Diakonia och Naturskyddsföreningen. Under 2018 har Fair Action suttit med i styrgruppen för Fair Finance Guide och arbetat med metodutveckling, kampanj och informationsspridning. Dessutom har vi arbetat med att ta fram förslag på politiska lösningar för en mer hållbar finansmarknad som alla fem organisationer inom svenska Fair Finance Guide står bakom. Förslagen kommer att lanseras under våren 2019.

Årets granskning visar att de svenska bankerna har fortsatt att förbättra sina hållbarhetsriktlinjer och redovisningen av hållbarhetsarbetet.¹³ De svenska storbankerna ställer sig nu bakom i genomsnitt 56 procent av internationella principer för hållbarhet, upp från 52 procent förra året. När det gäller de frågor Fair Action fokuserar på var en tydlig förbättring att Danske Bank uppdaterat sin policy om mänskliga rättigheter och arbetsvillkor. Bland annat har de förtydligat kring barns, kvinnors och ursprungsfolks rättigheter. Banken har också lagt till krav på hälsa och säkerhet på arbetsplatsen och att företag ska ha system för att hantera konflikter i dialog med relevanta fackförbund. Även Handelsbanken förtydligade sina policyer för mänskliga rättigheter och arbetsvillkor.

¹³ <https://fairaction.se/nyheter/granskning-bottenbetyg-for-svenska-banker-inom-skatteflykt-klimat-och-jamstalldhet/>

Trots förbättringar har bankerna dock låga betyg inom jämställdhet. De släpar också efter i klimatarbetet och har svaga riktlinjer för att motarbeta skatteflykt.

Under 2018 hade Fair Finance Guides webbsida över 30 000 besökare och totalt skickade 3125 personer mejl till sin bank med krav på större socialt och miljömässigt hänsynstagande.

Den 16 maj deltog Fair Action på rundabordssamtal med bankerna. Inför rundabordssamtalet bidrog Fair Action med att sammanställa vägledande uttalanden från FN kring hur FN:s riktlinjer för företag och mänskliga rättigheter ska tolkas gällande finanssektorn. Syftet var att betona för bankerna att de enligt FN:s ramverk har ett ansvar även när de har mycket små aktieposter, när investeringar görs i fler led samt vid generella företagslån. Bankerna har flera gånger tidigare ifrågasatt hur långt deras ansvar sträcker sig. Sammanställningen skickades också med som en del av dokumentationen till bankerna. Bankerna var generellt mycket positiva under mötet till informationen de får från organisationerna inom Fair Finance Guide och efterfrågade rundabordssamtal två gånger per år. Tidigare har möten med bankerna bara anordnats en gång per år.

Politikerpåverkan – Gör människorättsarbete obligatoriskt för företag

Statens skyldighet att skydda de mänskliga rättigheterna är en av grundpelarna i FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter. Idag har Sverige inga bindande regler som kräver att företag genomför en så kallad Human Rights Due Diligence (se faktaruta nedan). Denna typ av lagstiftning uppmuntras av FN och finns redan i andra Europeiska länder. Under 2018 och 2019 har både Statskontoret¹⁴ och Agenda 2030-delegationen¹⁵ rekommenderat regeringen att utreda möjligheten till en svenska HRDD-lagstiftning.

Faktaruta: Vad är Human Rights Due Diligence?

Human Rights Due Diligence innebär att företag systematiskt och kontinuerligt arbetar för att identifiera och hindra potentiell negativ påverkan på mänskliga rättigheter. Processen ska gälla företagets hela globala verksamhet, inklusive leverantörskedjan. Företag ska även begränsa och gottgöra faktisk negativ påverkan, med fokus på verksamhetens allvarliga påverkan på mänskliga rättigheter. Arbetet ska redovisas publikt.

Syftet med Fair Actions arbete riktat till politiska beslutsfattare och tjänstepersoner är att påverka dem att fatta beslut som får företag att ta större socialt och miljömässigt ansvar. För att stater ska fullfölja sitt ansvar att skydda mänskliga rättigheter måste existerande frivilliga riktlinjer för företag kompletteras med lagstiftning som garanterar att företag genomför en

¹⁴ Statskontoret. 2018. Företag och mänskliga rättigheter: Påtagliga brister och luckor i svensk lag.

¹⁵ Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning- världens möjlighet. SOU 2019:13. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2019/03/sou-201913/>

s.k. Human Rights Due Diligence. Därför driver vi frågan om att Sverige bör lagstifta om obligatoriska riskanalyser och åtgärdsplaner för företag ur ett människorättsperspektiv.

Fair Action lyfter behovet av lagkrav på företag att respektera de mänskliga rättigheterna
För att uppmärksamma regeringen om behovet av bindande regler har vi gjort inspel på politiska processer som berör hållbart företagande. Vi gav till exempel återkoppling på regeringens analys över Sverige efterlevnad av FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter och regeringens uppföljning på Sveriges handlingsplan för företag och mänskliga rättigheter¹⁶. Vi har även gjort inspel på regeringens Färdplan för fri och rättvis handel.

Vi har haft dialog med Business Sweden och Swedfund och lyft frågan om rätten till en levnadslön. Vi har även tillsammans med Concord deltagit på möte med Vänsterpartiet där Fair Action lyfte frågan kring bindande lagstiftning vad gäller företag och mänskliga rättigheter.

Påverkansarbete tillsammans med Concord

Vi har samordnat vårt lobbyarbete med ”arbetsgruppen för företagande och mänskliga rättigheter” och ”arbetsgrupp för civilsamhällets demokratiska utrymme” som båda koordineras av paraplyorganisationen Concord Sverige.

Vi stod bakom Concords motionsunderlag till riksdagsmotioner där Fair Action gett input på rekommendation kring möjligheten att lagstifta om obligatoriska riskanalyser och åtgärdsplaner för företag ur ett människorättsperspektiv. Utifrån motionsunderlag tog Vänsterpartiet fram en motion¹⁷ som bland annat lyfter behovet av att regeringen tar fram ett förslag på bindande riktlinjer för företagans ansvar och mänskliga rättigheter. Vi bidrog även till rapporten ”Tag plats! Civilsamhällets demokratiska utrymme och rätten till organisering”¹⁸ som togs fram av Concords arbetsgrupp för civilsamhällets demokratiska utrymme.

Vi stod bakom och spred kampanjen #hjärtavärlden¹⁹ tillsammans med 50 andra organisationer inom ramen för Concord-samarbetet. Målet med kampanjen var att se till att internationella utvecklingsfrågor kring mänskliga rättigheter och miljö diskuteras i valrörelsen. Vi har även granskat regeringens genomförande av Politik för global utveckling inom ramen för vårt engagemang i Concord genom rapporten ”Barometer 2018”²⁰ där vi bidrog med input till kapitlet om företagande och mänskliga rättigheter. Fair Action ställde

¹⁶ <https://fairaction.se/nyheter/stora-brister-i-regeringens-uppfoljning-av-sveriges-handlingsplan-for-foretagande-och-manskliga-rattigheter/>

¹⁷ http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/demokratins-krympande-utrymme_H602723

¹⁸ <https://concord.se/wp-content/uploads/2018/05/rapport-tag-plats-2018.pdf>

¹⁹ <https://fairaction.se/nyheter/val-2018-nu-hjartar-vi-varlden/>

²⁰ <https://fairaction.se/press/pressmeddelanden/ny-rapport-bidrar-sverige-till-en-hallbar-utveckling-globalt/>

sig även tillsammans med Concord och dess medlemsorganisationer bakom avsiktsförklaringen "Civilsamhället för Agenda 2030"²¹.

Vi har tillsammans med Concord publicerat tre debattartiklar. Två i Aftonbladet "Vi måste ta hoten mot demokratin på allvar"²², " Villkora inte vårt bistånd, politiker"²³ och en i Altinget "Concord: "Politiker, världen är ert ansvar!"²⁴.

Spridning - så kommunicerade vi med våra målgrupper 2018

Utbildningar

Inom ramen för vårt samarbete med Stockholms Internationella Handelsskola (SIH) har vi varit engagerade i utbildningarna Internationella inköpare och Speditörer/Logistikere med miljöprofil samt online-utbildningarna Hållbarhetspecialist och Offentlig upphandlare. Vi har utbildat 167 personer. Fair Actions kursmoment är ofta en ögonöppnare för eleverna som får större förståelse för att de i sin professionella roll kan ha inverkan på hur deras framtida arbetsuppgivare arbetar för att ta socialt ansvar i leverantörskedjan. 71% av studenterna ansåg att föreläsningarna var mycket relevanta för sin kommande yrkesutövning och 29% ansåg att de var relevanta.

Nedan två citat från elever på kurser vi föreläst på:

Väldigt viktig kurs inför yrkeslivet som inköpare och för framtiden"

"Intressant kurs som var ögonöppnande på många sätt."

²¹ <https://fairaction.se/press/pressmeddelanden/bred-uppslutning-bakom-globala-malen-for-hallbar-utveckling/>

²² <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/Kv4RAE/vi-maste-ta-hoten-mot-demokratin-pa-allvar>

²³ <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/G1bdOV/villkora-inte-vart-bistand-politiker>

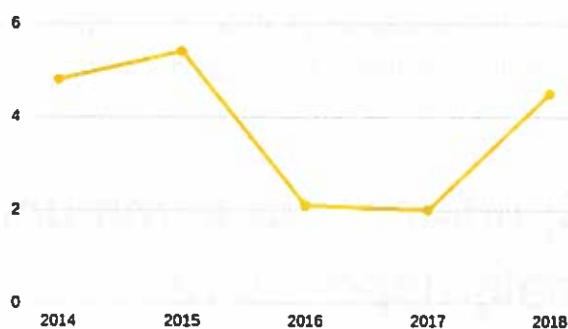
²⁴ <https://www.altinget.se/artikel/concord-politiker-varlden-ar-ert-ansvar>

Traditionell nyhetsmedia

Under 2018 nådde Fair Action cirka 4,7 miljoner personer via traditionell nyhetsmedia. Det är mer än dubbelt så mycket som föregående år. Fair Action figurerade i drygt 40 olika mediesammanhang. De största tillfällena var när vi var med i Svts Rapport och Aktuellt i februari och oktober angående klädtillverkningen i Etiopien och Bangladesh. Under året blev vi också intervjuade av bland annat DN, Ekot, SvD och Göteborgsposten.

Antal nådda personer via traditionell nyhetsmedia (miljoner)

Vi upplever att vi har upparbetat en hög trovärdighet hos journalister i ledande svenska medier genom åren. Journalister kontaktar Fair Action som experter även på ett inledande stadiet i sin research i frågor som rör företags ansvar.

Under 2018 skickade vi ut tre pressmeddelanden, ett om sömmerskornas låga löner i Bangladesh och två om skottillverkning. Det förstnämnda skickades ut både på svenska och engelska.

Hemsidan – Liten ökning av besökare

Fair Action har nått 17 000 unika personer genom hemsidan, en ökning jämfört med 2017 då vi nådde 14 031 personer. En genomsnittlig besökare stannar 2 minut och 12 sekunder på vår sida, motsvarande siffra 2017 var 1 min och 54 sekunder.

Besökare letar framför allt efter våra granskningar (4269 sidvisningar), där vår sida om klädbranschen var mest populär (6848 sidvisningar). Många klickar också in på "Om Fair Action" (4043 sidvisningar). Inlägget "Tio frågor och svar om H&Ms löfte om rättvisa löner" var mycket populärt med 3598 sidvisningar.

Användarna på www.fairaction.se besöker i genomsnitt 3,1 sidor, en minskning jämfört med 4,59 sidor under 2017. 85% av besökarna har inte varit inne på hemsidan förut under året. En möjlig hypotes är att vi på grund av sökmotoroptimeringen av vår webb nått fler besökare som specifikt letar efter information om arbetsförhållanden i klädindustrin, och sen lämnar sidan.

Etikbarometerens startsida hade 1172 sidvisningar. Den mest populära Etikbarometern var den om skor från 2017 med 669 sidvisningar.

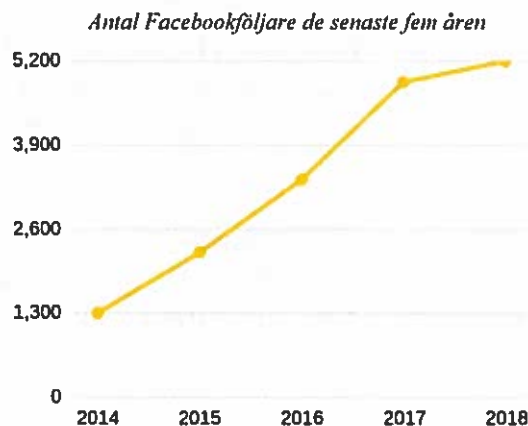

Facebook – ökningen av följare planar ut

Vid årets slut hade vi 5196 Facebook-följare, en ökning med 7% jämfört med årets början (4867st). Facebook ändrade i början av 2018 sin algoritim så att inlägg från organisations-sidor får mindre spridning än inlägg från privatpersoners sidor.

Facebook motiverar ändringen med att företaget framförallt vill vara en plattform där människor

kan hålla kontakt med nära och kära. På grund av den nya algoritmen har vår ökning av följare planat ut. Minskningen beror också på att vi under året använt sponsringsbudget till Instagram-inlägg samt jobbat med två stora granskningar, rapporten "Left behind" som släpptes i oktober 2018 samt en rapport om bankernas investeringar i H&M, KappAhl, Lindex och MQ som lanseras i januari 2019.

Inlägget som nådde flest unika användare under året var kampanjfilmen "Lindex och Kappahl, nu höjer vi lönerna tillsammans!" från den 2 oktober. På andra plats kommer kampanjfilmen om kemikalier i lädertillverkning "Det är något som skaver" den 15 oktober som nådde 51 900 unika personer.

Mot bakgrund av den ändrade algoritmen, får genomslaget för filmerna ändå anses som stort. Vi har fortsatt att jobba med en mer positiv och "peppande" ton, framförallt i kampanjfilmen till Lindex och KappAhl. Det fungerade bra i H&M-kampanjen 2017, och togs även denna gång väl emot av våra följare. En trevlig ton bidrar också till ett bättre klimat generellt på sociala medier.

Fair Actions 55 inlägg nådde under 2018 totalt drygt 300 000 personer. Under 2017 gjorde vi 119 inlägg på Facebook och nådde totalt 1 083 896 personer.

Instagram – tredubbling av antalet följare

Vid utgången av 2018 hade Fair Action 1143 följare, en tredubbling jämfört med utgången av 2017 (385 följare). Under året postade vi 44 inlägg som nådde totalt 23 974 personer. På Instagram är det framförallt medvetna konsumenter som följer oss men också många andra ideella föreningar. 90% av följarna är kvinnor. De flesta av följarna är i åldern 25-34 år. Det mest visade inlägget är från 22 november 2018 då vi blev intervjuade i Svd om vårt utspel kring att skoföretagen måste publicera läderfabrikernas namn (1205 unika personer har sett inlägget). Mest engagemang skapade kampanjfilmen om KappAhl och Lindex. Över 250 personer skrev en uppmaning i kommentarsfältet till företagen om att höja sömmerskornas löner. Instagramräckvidd 2018: 23 974

Twitter

I början av året hade vi 1173 följare på Twitter, en siffra som ökat till 1252 vid slutet av 2018. Våra tweets visades totalt 116 300 gånger. På Twitter fokuserar vi på att nå särskilt viktiga opinionsbildare och makthavare. Under året började bland andra regeringens CSR-ambassadör följa Fair Action. Tweetvisningar 2018: 116 300

Youtube

De tre videos som vi laddade upp på Fair Actions Youtubekanal under året har visats drygt 300 gånger. Siffran är låg eftersom vi framförallt sprider våra videos genom att ladda upp hela filmfilen på Facebook, vilket inte kommer tas med i statistiken över visningar på Youtube.

Nyhetsbrev

Vid årets början hade vi 1974 prenumeranter, och antalet var i princip oförändrat vid slutet av 2018 (1982). I snitt öppnar 21% av de som prenumererar nyhetsbrevet, och 3% klickar på någon av länkarna. Nyhetsbrevet skickades ut 10 ggr under 2018.

Nätverk och samarbeten

Samarbeten som föreningen har haft under året presenteras nedan i bokstavsordning.

Centre for Alliance of Labour and Human Rights (CENTRAL)

CENTRAL är en kambodjansk människorättsorganisation som arbetar för textilarbetares rättigheter. Vi har samarbetat med Central under många år i våra granskningar av modeindustrin i Kambodja. Centrals generalsekreterare besökte Sverige under 2018 och deltog tillsammans med oss på Fair Wear Foundations årliga medlemsmöte samt på möte med Union to Union.

Cividep

Cividep är en indisk människorättsorganisation som erbjuder skydd, utbildning och stöd för arbetare inom sektorer som textil, IT och läder. En av organisationens viktigaste uppgifter är att förbereda och utbilda arbetare så att de själva kan organisera sig. Civideps generalsekreterare besökte Sverige under 2018. Tack vare nära samarbete med Cividep har Fair Action kunnat lyfta läderindustrins utmaningar på ett trovärdigt sätt i dialog med företag. Se mer under stycket ”*Hemlighetsmakeriet fortfarande stort i lädertillverkning*”.

Clean Clothes Campaign

Clean Clothes Campaign är ett internationellt nätverk varssyfte är att förbättra villkoren för arbetare inom modeindustrin. Nätverket består av solidaritets-, kvinno-, ungdoms-, och fackliga organisationer. Vi har samarbetat med Clean Clothes Campaign i våra rapporter och kampanjer. Se mer under ”*Klädbranschen – Vi granskar modeföretagens arbete för levnadslöner*”

Concord Sverige

Fair Action är medlem i Concord vars uppdrag är att bedriva informations- och påverkansarbete om EU:s utvecklingssamarbete och -utvecklingspolitik, med fokus på minskad fattigdom. Vi har varit aktiva i arbetsgruppen för företagande och mänskliga rättigheter och tillsammans utövat påtryckning på svenska politiker och tjänstepersoner. Se mer under ” *Politikerpåverkan – Gör människorättsarbete obligatoriskt för företag*”

Fair Finance Guide

Fair Finance Guide är ett samarbete mellan Sveriges konsumenter, Amnesty, Diakonia och Naturskyddsföreningen. Fair Finance Guide granskar och betygsätter bankers policys för socialt och miljömässigt ansvarstagande. Betygen publiceras på en webbsida där allmänheten enkelt kan jämföra sin banks betyg med konkurrenterna. Fair Action är med i styrgruppen för Fair Finance Guide Sverige. Se mer under ” *Bankerna fortsätter att förbättra sina riktlinjer*”.

Framtiden i våre hender

Framtiden i våre hender är Norges största miljö- och solidaritetsorganisation. Framtiden jobbar för ekologisk hållbarhet, global rättvisa och fattigdomsbekämpning. Vi har koordinerat aktiviteter inom våra projekt om kläder, skor och finans.

Forum Syd

Fair Action är medlemmar i Forum Syd som är en biståndsorganisation och plattform för erfarenhetsutbyte, gemensamt agerande i intressefrågor och kompetensutveckling. Vi deltog på Forum Syds årsmöte och medlemsmöte 2018.

Medveten Konsumtion

Medveten Konsumtion verkar för ökad kunskap om konsumtionens effekter på miljön och de som arbetar inom industrin. Under 2018 har vi spridit varandras material i sociala medier för att öka kunskapen hos konsumenter samt att öka trycket på svenska företag att stärka sitt hållbarhetsarbete.

Naturskyddsföreningen

Naturskyddsföreningen är en förening i Sverige som arbetar med natur- och miljöfrågor. Genom regelbunden dialog med Naturskyddsföreningen lyftes Fair Actions arbete med läderframställning i Naturskyddsföreningens kanaler. I samband med att Naturskyddsföreningens generalsekreterare framträdde i TV4 Nyhetermorgon för att prata om miljöproblem läderindustrin, nämndes Fair Actions arbete.

Schyst resande

Fair Action är med i nätverket Schyst resande, tillsammans med Childhood, IOGT-NTO-rörelsen, Realstar, Svenska kyrkan, Svenska kyrkans Unga, Hotell- och restaurangfacket, Unionen och Union to Union. Se mer under ” *Turismbranschen – migranterna sliter på svenskarnas semesterhotell*”

Swedwatch

Fair Action sitter i Swedwatch styrelse tillsammans med Afrikagrupperna, Latinamerika-grupperna, FIAN, Svenska Kyrkan, Svenska Naturskyddsföreningen och Diakonia. Ulrika

Urey har företrätt Fair Action i Swedwatchs styrelse. Under 2018 samarbetade Fair Action och Swedwatch bland annat kring rapporten ” *Power of the voice - Perspectives from workers and buyers on social dialogue within the Bangladeshi garment sector*”. Se mer under ” *Företagen bör göra mer för att stärka textilarbetares röster i Bangladesh*”.

Styrelse, kansli och medlemmar

Styrelsen har sammanträtt fem gånger under 2018. Årsmötet ägde rum den 22 maj. Styrelsen består av Live Brathovde Häll, Liv Fjellander, Ola Höiden, Anna Pramborg, Leena Similä och Bo Sundqvist. Sofia Stenfeldt valdes till föreningens ordförande och Irja Sandin valdes till vice ordförande.

Sex anställda på kansliet

Under året har Charlie Aronsson, Malin Kjellqvist, Maria Sjödin, Elin Tjernström, Ulrika Urey och Nina Wertholz varit anställda på kansliet, med varierande tjänstgöringsgrad.

Medlemmar

Fair Action hade 187 betalande medlemmar under 2018. Varje år skickar vi ut en enkät till våra medlemmar. 98% av dem som svarade på enkäten tycker att informationen från Fair Action är relevant eller mycket relevant utifrån ett konsumentperspektiv²⁵. Två citat från våra medlemmar:

"Toppenbra att ni finns! Ni gör ett storartat jobb."

"Låt er "blåslampa" vara tänd och rikta den mot de oseriösa företagen"

²⁵ 42 medlemmar valde att besvara enkäten

Hållbarhetsrapport 2018

Inledning

Den 1 december 2016 trädde den nya Hållbarhetslagen i kraft vilket innebär att många svenska företag årligen ska lämna en hållbarhetsrapport. Rapporten ska redogöra för deras hållbarhetsarbete samt vilka risker deras verksamhet innebär kopplat till hållbarhetsfrågor.

Även om Fair Action inte själva omfattas av lagkravet faller det sig naturligt med föreningens vision och värdegrund i åtanke att vi själva berättar hur vårt arbete påverkar människor och miljö, positivt och negativt. På så sätt föregår vi också med gott exempel inför företagen som är Fair Actions primära målgrupp.

Intressenter

Vi har identifierat följande intressenter som vi utgår ifrån när vi rapporterar vårt hållbarhetsarbete.

Intressent	Kanaler
Medarbetare	Veckovisa kanslimöten, medarbetarsamtal, årlig arbetsmiljöworkshop, årlig utvärderingsworkshop
Styrelse	Styrelsemöten, arbetsgruppsmöten
Medlemmar	Årsmöte, årlig medlemsenkät
Finansiärer	Årlig rapportering, medlemsmöten
Samarbetspartners i produktionsländer	Mejl- och telefonkontakt i samband med research i produktionsländer och inför ansökningar

Vi har i nuläget ingen strukturerad dialog med våra intressenter specifikt gällande hållbarhetsrisker kopplat till vår verksamhet. Vår ambition för 2019 är att genomföra ett dialogtillfälle vardera med våra interna intressenter; medarbetare, styrelsen och medlemmar.

Hur vi rapporterar

Fair Action hållbarhetsrapporterade första gången 2016. Vi hade under verksamhetsåret 2018 ambitionen att utöka hållbarhetsrapporteringen med ett antal viktiga indikatorer som mäter de allvarligaste riskerna vi ser med vår verksamhet. Vi har inte lagt till några nya resultat-indikatorer för årets rapportering. I stället har vi prioriterat att dokumentera riktlinjer och rutiner för hur vi hanterar information om våra samarbetspartners och arbetare som intervjuas för våra granskningar. Detta finns specificerat i metodhandboken för fältstudier som togs fram 2018²⁶.

I vår hållbarhetsredovisning utgår vi från de områden som omfattas av lagkravet det vill säga miljö, personal och sociala frågor, mänskliga rättigheter och arbete mot korruption. I varje

²⁶ Metodhandboken för fältstudier publiceras inte offentligt då den innehåller avsnitt om integritetsskydd för arbetare som vi intervjuar.

del redogörs mer specifikt för hur vi resonerat kring vad vi anser vara väsentligt för organisationen att inkludera i arbete och rapportering.

Hållbarhetsrapporten är skriven utifrån riktlinjerna i Global Reporting Initiative (GRI) version GRI standards, nivå "Core". I enskilda fall har all information som ramverket kräver inte kunnat tas fram och redovisas, dessa undantag framgår av GRI-indexet (sida 26).

Rapporten gäller enbart föreningen Fair Action och är upprättad av föreningens kansli med stöd av styrelsen. Föreningens revisor, ABC Revision, har verifierat att rapporten upprättats. För frågor kring hållbarhetsrapporten kontakta kanslichef Ulrika Urey.

Miljö

Fair Action har antagit en hållbarhetspolicy²⁷ som styr arbetet med miljöfrågor. Policyn sammanfattar de områden där vi anser att det finns störst risk för negativ påverkan på miljön samt hur vi ska agera för att vår negativa miljöpåverkan ska vara så liten som möjligt. Huvudområdena i policyn är val av produkter, förtäring och tjänster, vår syn på resor samt hur vi placerar våra likvida medel.

Fair Action ser att efterlevnaden av hållbarhetspolicyn är alla medarbetares ansvar. Kanslichefen ansvarar för att medarbetare förstår policyn och att den finns tillgänglig. Eventuell avvikelse från hållbarhetspolicyn ska rapporteras till kanslichefen. Ordförande ansvarar för att styrelseledamöter är införstådda i policyn.

Vi strävar efter att köpa hållbara produkter

I vår hållbarhetspolicy har vi tagit följande ställningstagande: *"Vid inköp väljer vi i första hand produkter och tjänster som är tredjepartscertifierade eller märkta utifrån kriterier för miljömässig hållbarhet och rättvisa arbetsförhållanden i produktionen."* Under 2017 följde vi för första gången upp hur stor andel av våra inköp av livsmedel och hygienartiklar som var tredjepartscertifierade, till exempel Krav, Svanen och Fairtrade. Beräkningen visade då att 68% av våra inköp är tredjepartscertifierade. Under 2018 ökade andelen tredjepartscertifierade inköp till 75%.

2019 har vi som avsikt att även rapportera inköp av kontorsmaterial och kontorsutrustning. Vad gäller tjänster vi köper avser vi rapportera huruvida tjänsteföretagets anställda omfattas av kollektivavtal.

Fair Action har även i hållbarhetspolicyn beslutat att all förtäring som bekostas av organisationen ska vara vegetarisk då det har konstaterat mindre klimatpåverkan än alternativ med kött²⁸. Under 2018 var därför precis som 2017 100% av den förtäring som bekostades av organisationen vegetarisk.

²⁷ <http://fairaction.se/wp-content/uploads/2015/06/H%C3%A5llbarhetspolicy-Fair-Action.pdf>

²⁸ Report: "Food consumption and Climate Change" IVL

<http://www.ivl.se/download/18.343dc99d14e8bb0f58b5398/1443179680901/B2091.pdf>

Flyg- och taxiresor - våra mest relevanta CO2-utsläpp

Ett annat område som har identifierats som väsentligt för miljörisiker är organisationens resor. I hållbarhetspolicyn konstateras bland annat att transportmedel ska väljas utifrån dess klimatpåverkan och att resor endast ska göras då det bedöms att alternativ som telefonmöten eller videokonferenser inte är möjligt. Avgörande för huruvida vi deltar fysiskt på möten är hur pass relevant agendan är för vårt ändamål och våra möjligheter att påverka i våra frågor.

Vår bedömning är att inga avvikelser från policyn förekom under 2018. Beslut att genomföra tjänsteresor utifrån ett miljöperspektiv har föregåtts av muntlig diskussion på kansliets gemensamma kanslimöten. Tjänsteresor med flyg genomfördes 2018 till Wien, Geneve och Berlin.

Fair Action tog även under 2018 emot två gäster från Kambodja och Indien. Syftet med dessa besök är att genom personliga möten med aktörer från produktionsland öka pressen på svenska företag att arbeta mer hållbart. Vi strävar efter att bjuda in gäster som redan befinner sig i Europa, till exempel för att de är inbjudna av våra europeiska samarbetspartners, med syftet att minimera flygresor. Under 2018 bekostade vi en resa för en representant för den indiska organisationen Cividep mellan Amsterdam och Göteborg som också ingår i vår utsläppsmängd för flyg. Representanten från Kambodja var här som gäst till Civil Rights Defenders som bekostade resan, varför den inte ingår i beräkningen. Den totala CO2 mängden för de resor Fair Action bekostade uppgick till 4,425 ton CO2, jämfört med 11 ton CO2 2017²⁹.

När personalen och våra inbjudna gäster använder sig av taxi bokar vi alltid Taxi Stockholm som har 96% miljöklassade bilar och personalen omfattas av kollektivavtal. Taxiresor under 2018 är främst bokade när vi rest under obekväma tider eller då tungt material behöver fraktas. Den totala mängden utsläpp för taxiresor var 2018 0,022 ton CO2 jämfört med 0,22 ton CO2 2017.

Vi har för 2018 valt att beräkna Fair Actions miljöpåverkan genom utsläppt CO2 endast för våra flyg och taxiresor. Vi mäter inte konsumtion, uppvärmning eller energianvändning på kontoret vilket gör att vår rapportering avviker från indikatorerna GRI 305-2 samt 205-2. Vi anser att nyttan i denna information inte överstiger svårigheten att få fram den.

Personal

I Fair Actions Personalpolicy framgår det att vi ska vara en arbetsplats där alla anställda ska känna sig delaktiga i arbetsplatsens verksamhet och utveckling. Policyn betonar vikten av jämställdhet, mångfald och god arbetsmiljö. Vi är bundna av IDEA kollektivavtal för tjänstemän som är gällande för samtliga anställda.

²⁹ Beräkningen gjord via <https://zeromission.myclimate.org/>

Kanslichefen har personalansvar och har ett delegerat ansvar för arbetsmiljöfrågor från styrelsen. Kanslichefen rapporterar personal- och arbetsmiljöfrågor på samtliga styrelsemöten. Personal- och arbetsmiljöfrågor är även en stående punkt på kansliets veckovisa kanslimöten.

Personalens kompetensutveckling, friskvård, sjukdagar och föräldraledighet

Antalet utbildningstimmar för kansliets personal uppgår under året till 150 stycken. Personalen har utbildats inom bland annat riskanalys, språk, GDPR och lobbyarbete. I samarbete med en extern konsult har vi arbetat med dataergonomi och alla medarbetare har fått individanpassat stöd. Vi mäter i verksamhetsberättelsen antalet sjukdagar och antal friskvårdstimmar per arbetstagare och år³⁰. Fair Action tillämpar föräldraledighet i enlighet med kollektivavtal. Under 2018 var en man och en kvinna från föreningens kansli föräldralediga i olika perioder.

Tydlighet kring prioriteringar av finansierare

Vi har genomfört vår årliga arbetsmiljöworkshop för att utvärdera arbetsmiljörisiker och uppdaterade vår handlingsplan i enlighet med resultatet. De riskfaktorer som främst lyfts av personalen är stressrelaterade. En aspekt som återkommande påverkar medarbetare negativt är osäkerheten som ettårig finansiering medför. Föreningen är beroende av ettåriga stöd från två av tre finansierare. Under 2018 har vi implementerat en ny rutin där personalen uppdateras veckovis kring prioriteringar, ansvar och status vad gäller ansökningar och möjliga finansierare. Detta med syftet att öka medarbetarnas kontroll över och delaktighet i den finansiella situationen.

Medarbetarsamtal för bättre arbetsmiljö

Som ett led i att minska stressen på kansliet genomförs medarbetarsamtal kontinuerligt. Varje medarbetare erbjuds medarbetarsamtal fyra gånger per år. Medarbetare får på så sätt kontinuerlig feedback och möjlighet att utvecklas på bästa sätt. Kansliets gemensamma workshops och återkommande medarbetarsamtal har varit mycket uppskattat hos medarbetarna och har bidragit till ökad delaktighet och samhörighet. Under 2018 har vi även jobbat aktivt med att införliva våra värdegrunder (omtanke, lyhördhet, tydlighet och tolerans) vid rekrytering och vid samtal vid anställnings upphörande. Sedan tidigare samtal vi om våra värdegrunder under medarbetarsamtal och under lönesamtal.

Sociala frågor och mänskliga rättigheter

Att arbeta för mänskliga rättigheter och människors sociala villkor är kärnan i Fair Actions verksamhet. Detta framgår av föreningens stadgar, verksamhetsstrategier och långsiktiga verksamhetsmål. På de områden där vi anser att det finns risker att mänskliga rättigheter kränks på grund av organisationens verksamhet hanteras de i policier och styrdokument.

³⁰ Se not 4, sida 36

Kanslichefen ansvarar för att medarbetare förstår föreningens stadgar, strategier och policys och att de finns tillgängliga. Ordförande ansvarar för att nya styrelsemedlemmar tar del av dessa dokument.

Integritetspolicy för ökad öppenhet mot våra intressenter

Under 2017 påbörjades arbetet med att utforma en integritetspolicy som antogs på årsmötet 2018³¹. Integritetspolicyn reglerar hur Fair Action hanterar personuppgifter till medlemmar, samarbetspartners, medarbetare och andra intressenter på ett sätt som är i linje med de FN:s riktlinjer för den mänskliga rättigheten till personlig integritet samt EU:s nya datalagringsdirektiv GDPR.

Fair Action stöttar människorättsförsvare

Civilsamhällets organisationer i länder där vi genomför research är satta under stor press och det demokratiska utrymmet minskar. För att bidra till att stärka civilsamhällets organisationer har vi under 2018 ställt oss bakom upprop för att stärka utsatta människorättsaktivister rättigheter i Kambodja.

Vi samarbetar även med organisationer i Sverige och Europa som stöttar människorättsförsvare, kvinnorättsförsvare och fackligt aktiva i produktionsländer. Vi har koordinerat med Diakonia, Swedwatch, den norska organisationen Framtiden i våre hender, Clean Clothes Campaign och Concord. På så sätt har vi fått stöd från andra organisationer vilket har stärkt Fair Actions medarbetare att fortsätta arbeta med frågan på ett strategiskt sätt. Koordineringen har även bidragit till att det har blivit tydligt att organisationer har olika roller att spela och att våra olika strategier möjliggör en effektiv förändring både på lång och kort sikt.

Att motverka korrupktion

Fair Action antog 2015 en antikorrupktionspolicy³². Policyn gäller föreningens förtroendevalda, anställda, frivilliga, praktikanter samt konsulter och leverantörer som anlitas. Fair Action använder Sidas definition av korrupktion: *Missbruk av förtroende, makt eller position för otillbörlig vinning. Korrupktion innefattar bl.a. mutor, bestickning – inkluderande bestickning av utländsk tjänsteman – utpressning, jäv samt nepotism.*

Kanslichefen ansvarar för att medarbetare förstår föreningens antikorrupktionspolicy och att den finns tillgänglig. Ordförande ansvarar för att nya styrelsemedlemmar tar del av dessa dokument.

Representanter för Fair Action måste omgående anmäla alla fall av och misstankar om korrupktion inom organisationen till kanslichefen. Om misstanken gäller kanslichefen rapporteras misstankarna till ordföranden. Om misstanken om korrupktion rör ett visst projekt

³¹ https://fairaction.se/wp-content/uploads/2017/06/Integritetspolicy-Fair-Action_antagen-180529.pdf

³² <http://fairaction.se/wp-content/uploads/2015/06/Antikorrupktionspolicy-f%C3%B6r-Fair-Action.pdf>

ska finansiären av projektet omedelbart informeras. Under 2018 har Fair Action inte fått in några anmälningar om faktisk eller misstänkt korruption.

Fair Action tummar inte på sitt oberoende

Fair Actions oberoende och trovärdighet är en av organisationens viktigaste tillgångar. I vår finansieringspolicy³³ tydliggörs att organisationen inte tar emot finansiering eller förmåner från företag eller andra organisationer som vi granskar. Under 2018 färdigställdes ett verktyg där alla potentiella finansiärer bedöms utifrån ett antal kriterier, bland annat ett som berör föreningens finansieringspolicy. Om finansiären inte bedöms leva upp till föreningens finansieringspolicy diskvalificeras finansiären. Vid tveksamheter om mottagande av finansiering eller förmåner från en viss organisation kan påverka Fair Actions anseende negativt ska frågan lyftas i styrelsen.

Rutiner för att minimera risken för korruption

Fair Action har etablerat rutiner för att minimera risken för korruption, exempelvis genom utformning av attestordning som gör att inga avtal eller ekonomiska beslut kan genomföras av en enskild person. Föreningen använder en extern auktoriserad revisor som granskar ekonomin och den övriga verksamheten. Från och med verksamhetsåret 2018 har föreningen även en föreningsrevisor.

³³ <http://fairaction.se/wp-content/uploads/2015/06/Finansieringspolicy-f%C3%B6r-Fair-Action.pdf>

GRI index

Indikatorer	GRI-index	Avsnitt	Kommentar
1.	Organisationsprofil		
102-1	Organisationens namn	Årsredovisning, sid 30	
102-2	Primära verksamhetsområden	Kort om oss, sid 3, se även länk i kommentar	http://fairaction.se/wp-content/uploads/2017/03/Verksamhetsstrategier-inkl.-de-fyra-kraven-Fair-Action.pdf
102-3	Lokalisering av organisationens huvudkontor	Årsredovisning, förvaltningsberättelse sid 30	
102-4	Antal länder och namn på länder där vi har betydande verksamhet eller verksamhet som har betydelse för hållbarhetsarbetet	Våra granskningar och påverkansarbete 2018, sid 6, Nätverk och samarbeten, sid 17	
102-5	Ägarstruktur och företagsform	Kort om oss, sid 3	
102-6	Marknader som organisationen är verksam på (inklusive geografisk fördelning, sektorer som man är verksam i och typ av kunder och förmånstagare)	Våra granskningar och påverkansarbete 2018, sid 6, Nätverk och samarbeten, sid 17	
102-7	Organisationens storlek	Kort om oss, sid 3	
102-8	Total personalstyrka, uppdelad på anställningsform, anställningsvillkor, region och kön.	Årsredovisning, not 4, sid 35	
102-9	Leverantörskedjan	Nätverk och samarbeten, sid 17	
102-10	Förändringar i organisationen och dess leverantörskedja	Se kommentar	Inga relevanta förändringar
102-11	Försiktighetsprincipen	Se kommentar	http://fairaction.se/wp-content/uploads/2017/03/Verksamhetsstrategier-inkl.-de-fyra-kraven-Fair-Action.pdf
102-12	Externa principer som organisationen stödjer	Se kommentar	http://fairaction.se/wp-content/uploads/2017/03/Verksamhetsstrategier-inkl.-de-fyra-kraven-Fair-Action.pdf
G4-13	Sammanslutningar som organisationen är medlem i	Nätverk och samarbeten, sid 17	
2.	Strategi		
102-14	Uttalande från organisationens högsta beslutsfattare om relevansen av hållbar utveckling för organisationen och organisationens strategi för hantering av hållbar utveckling	Kanslichefen har ordet, sid 4	
3.	Etik och integritet		

102-16	Värderingar, principer, standarder och etiska riktlinjer	Se kommentar	http://fairaction.se/wp-content/uploads/2017/03/Verksamhetsstrategier-inkl.-de-fyra-kraven-Fair-Action.pdf
4.	Styrning		
102-18	Bolagsstyrning/Organisationsstyrning	Stadgar, se kommentar	http://fairaction.se/om-fair-action/stadgar/
5.	Intressenter		
102-40	Lista över intressenter	Hållbarhetsrapport, sid 21. Se även länk kommentar	http://fairaction.se/wp-content/uploads/2017/03/Verksamhetsstrategier-inkl.-de-fyra-kraven-Fair-Action.pdf
102-41	Andel av personalstyrkan som omfattas av kollektivavtal	Hållbarhetsrapport, Personal sid 24	
102-42	Identifiering och val av intressenter	Hållbarhetsrapport, Inledning sid 21	
102-43	Intressentdialog	Hållbarhetsrapport, Inledning sid 21	
102-44	Viktiga områden som lyfts av intressenter	Hållbarhetsrapport, Inledning sid 21	
6.	Rapporteringspraxis		
102-45	Juridiska enheter ingående i den finansiella redovisningen	Hållbarhetsrapport, Hur vi rapporterar, sid 21	
102-46	Process för att definiera rapportinnehåll och avgränsningar	Hållbarhetsrapport, Inledning, sid 21	
102-47	Väsentliga hållbarhetsfrågor	Hållbarhetsrapport, Inledning, sid 21	
102-48	Väsentliga förändringar av information	Se kommentar	Inga väsentliga förändringar av information
102-49	Förändringar i rapportering	Se kommentar	Inga väsentliga förändringar i rapporteringen
102-50	Rapportperiod	Hållbarhetsrapport, Hur vi rapporterar, sid 21	
102-51	Senaste rapport	Hållbarhetsrapport, Hur vi rapporterar, sid 21	
102-52	Rapportcykel	Hållbarhetsrapport, Hur vi rapporterar, sid 21	
102-53	Kontaktperson för hållbarhetsrapporten	Hållbarhetsrapport, Hur vi rapporterar, sid 21	
102-54	Val av rapporteringsnivå enligt GRI Standards	Hållbarhetsrapport, Hur vi rapporterar, sid 21	
102-55	GRI-index	Hållbarhetsrapport, GRI index sid 27	
102-56	Extern granskning och verifiering	Hållbarhetsrapport, Hur vi rapporterar, sid 21	

103-1	Förklaring av väsentliga frågor och avgränsningar	Hållbarhetsrapport, Inledning sid 21	
103-2	Hållbarhetsstyrningen och dess innehåll	Hållbarhetsrapport, Inledning sid 21. Se även policies på hemsidan	http://fairaction.se/om-fair-action/policies/
103-3	Utvärdering av hållbarhetsstyrningen	Hållbarhetsrapport, sid 21	
	Väsentliga frågor		
205-2	Andel anställda som genomgått utbildning i verksamhetens policy och riktlinjer avseende anti-korruption	Hållbarhetsrapport, Att motverka korruption sid 25, se även policy (kommentar)	http://fairaction.se/wp-content/uploads/2015/06/Antikorruptionspolicy-f%C3%B6r-Fair-Action.pdf
305-1	Direkta utsläpp (Scope 1)	Fair Action har inga utsläpp i Scope 1	
305-2	Indirekta energirelaterade utsläpp av växthusgaser (Scope 2)	Hållbarhetsrapport, Miljö sid 21. Se även kommentar	Rapporteras ej, se förklaring i löptext
305-3	Andra indirekta utsläpp av växthusgaser (Scope 3)	Hållbarhetsrapport, Miljö sid 22. Se även kommentar	Rapporterar utsläpp för resor
401-3	Föräldradedighet	Hållbarhetsrapport, Personal sid 24	
403-2	Sjukfrånvaro	Årsredovisning not 4 personal, sid 35	
404-1	Genomsnittligt antal utbildningstimmar per anställd per år	Hållbarhetsrapport, Personal sid 24	
412-2	Andel anställda som genomgått utbildning om mänskliga rättigheter	Hållbarhetsrapport, Sociala frågor och MR, sid 24	
	Branschspecifika frågor - ekonomi		
NGO 8	Källor till medel och de fem största givarnas bidrag	Årsredovisning, not 2, sid 34	

Årsredovisning 2018

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

VERKSAMHETEN

Allmänt om verksamheten

Fair Action är en ideell, partipolitiskt och religiöst obunden förening. Föreningen har sitt säte i Stockholm.

Fair Actions arbete bidrar till en hållbar värld, där mänskliga rättigheter respekteras och alla har en möjlighet att leva ett värdigt liv. Genom Fair Actions inflytande respekterar företag de mänskliga rättigheterna och tar ansvar för sin miljöpåverkan. Fair Action arbetar för att förverkliga denna målsättning genom att:

- Granska företag.
- Samarbeta med lokala organisationer i låglöneländer.
- Samverka med andra organisationer nationellt och internationellt.
- Bedriva aktivt opinionsarbete.

Främjande av ändamålet

Fair Action har under verksamhetsåret 2018 främjat organisationens ändamål genom att driva projekt och påverkansarbete för frågor gällande mänskliga rättigheter och hållbarhet, bland annat inom, turismbranschen, klädbranschen och läderindustrin samt banksektorn. För ytterligare beskrivning av projekt och resultat, se Fair Actions verksamhetsberättelse.

FLERÅRSÖVERSIKT

Beloppen i flerårsöversikten är angivna i tusental kronor.

	1801-1812	1701-1712	1601-1612	1501-1512
Nettoomsättning	3 014	2 849	3 303	3 389
Resultat efter finansiella poster	57	26	2	45
Balansomslutning	1 072	1 029	1 065	1 198

Föreningens resultat och ställning i övrigt framgår av efterföljande resultat- och balansräkning med noter.

RESULTATRÄKNING

1

		2018-01-01 2018-12-31	2017-01-01 2017-12-31
Rörelseintäkter, lagerförändringar m.m.			
Medlemsavgifter		20 600	20 300
Gåvor		3 075	4 863
Bidrag	2	2 770 741	2 586 969
Nettoomsättning	3	219 379	234 382
Övriga rörelseintäkter		8	2 985
Summa rörelseintäkter, lagerförändringar m.m.		3 013 803	2 849 499
Rörelsekostnader			
Handelsvaror		-305 023	-415 559
Övriga externa kostnader		-419 383	-442 113
Personalkostnader	4	-2 232 125	-1 965 329
Summa rörelsekostnader		-2 956 531	-2 823 001
Rörelseresultat		57 272	26 498
Finansiella poster			
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter		11	34
Räntekostnader och liknande resultatposter		-749	-278
Summa finansiella poster		-738	-244
Resultat efter finansiella poster		56 534	26 254
Resultat före skatt		56 534	26 254
Årets resultat		56 534	26 254

BALANSRÄKNING

1

		2018-12-31	2017-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>			
Andra långfristiga fordringar	5	2 800	2 800
<i>Summa finansiella anläggningstillgångar</i>		2 800	2 800
Summa anläggningstillgångar		2 800	2 800
Omsättningstillgångar			
<i>Kortfristiga fordringar</i>			
Kundfordringar		37 500	59 250
Övriga fordringar		24 802	28 480
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		166 237	524 197
<i>Summa kortfristiga fordringar</i>		228 539	611 927
<i>Kassa och bank</i>			
Kassa och bank	6	840 460	414 425
<i>Summa kassa och bank</i>		840 460	414 425
Summa omsättningstillgångar		1 068 999	1 026 352
SUMMA TILLGÅNGAR		1 071 799	1 029 152

	2018-12-31	2017-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER		
Eget kapital		
Eget kapital vid räkenskapsårets början	637 925	611 672
Årets resultat	56 534	26 254
Eget kapital vid räkenskapsårets slut	694 459	637 926
Avsättningar		
Övriga avsättningar	–	110 000
Summa avsättningar	–	110 000
Kortfristiga skulder		
Leverantörsskulder	86 511	88 668
Övriga skulder	72 632	68 227
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	218 197	124 331
Summa kortfristiga skulder	377 340	281 226
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER	1 071 799	1 029 152

NOTER

Not 1 Redovisningsprinciper

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd (BFNA 2016:10) om årsredovisning i mindre företag.

Materiella anläggningstillgångar

Föreningens samtliga materiella anläggningstillgångar har värderats till anskaffningsvärdet med avdrag för avskrivningar som fördelas över tillgångens beräknade nyttjandeperiod.

Omklassificering av avsättningar

2005 bokfördes 110 000 kr från det årets ackumulerade resultat som en avsättning till en resultatutjämningsfond. 2018 återfördes avsättningen på 110 000 kr till resultaträkningen på grund av förändrat behov. Det förändrade behovet består i att likvid i reservfond numera behöver användas årligen för att överbrygga perioder mellan finansieringar som typiskt uppstår vid årsskiften. Detta då de bidrag föreningen erhåller typiskt betalas ut årsvis, tidigast i februari. De 110 000 kr som tidigare var bokförda i en resultatutjämningsfond är numera en del av våra likvida medel som bland annat utgörs av en reservfond.

Föreningens reservfond

I Fair Actions reservfond, som förvaras på ett BAS-konto på JAK Medlemsbank, förvaras normalt 600 000 kr. Reservfonden används (helt eller delvis) normalt årligen mellan december och februari. Efter årets första utbetalning från finansiärer återställs reservfonden till minst 600 000 kr.

Nyckeltalsdefinitioner

Nedan definieras nyckeltalen i förvaltningsberättelsens flerårsöversikt.

Nettoomsättning = Rörelsens huvudintäkter, fakturerade kostnader, sidointäkter samt intäktskorrigeringar. Resultat efter finansiella poster = Resultat efter finansiella intäkter och kostnader, men före skatter.

Not 2	Bidrag	2018	2017
	Bidrag	2 770 741	2 586 969
	Konsumentverket	1 500 000	750 000
	Forum Syd	741 000	1 009 804
	Naturvårdsverket	483 647	0
	Union to Union	0	56 250
	EU	46 094	770 915

Not 3	Övriga intäkter	2018	2017
	Övriga intäkter	219 379	234 382
	Uppdragsförsäljning	109 379	98 382
	EU - egeninsats	0	138 000
	Återföring till resultaträkning av avsättning	110 000*	0

*Omklassificering av avsättningar på grund av förändrat behov. Föreningens behov att regelbundet (årligen) använda den reservfond vi har som brygga mellan finansieringsår gör att vi har bokat om den tidigare avsättningen från balansräkningen till resultaträkningen.

Not 4	Medelantalet anställda	2018	2017
	Medelantalet anställda	3,60	3,50
	Män	0,50	1,00
	Kvinnor	3,10	2,50
<i>Upplysningar om löner och andra ersättningar samt sociala kostnader inkl. pensionskostnader</i>			
	Löner och andra ersättningar	1 550 888	1 376 967
	Sociala avgifter	487 267	433 604
	Pensionskostnader	124 603	99 909
	Totala löner, andra ersättningar, sociala kostnader och pensionskostnader	2 162 758	1 810 571
<i>Sjukdagar och friskvårdstimmar</i>			
	Antal sjukdagar per arbetstagare och år	33	2
	Antal friskvårdstimmar per arbetstagare och år	49	23

Not 5	Andra långfristiga fordringar	2018-12-31	2017-12-31
	Ingående anskaffningsvärden	2 800	–
	Utgående anskaffningsvärden	2 800	–

Not 6	Kassa och bank	2018-12-31	2017-12-31
	Ekobanken	508 818	69 453
	Nordea	30 001	42 821
	JAK medlemsbank (reservfond*) Kontant	300 000	300 000
	Summa	1 641	2 151
		840 460	414 425

*Se Redovisningsprinciper, sida 6

UNDERSKRIFTER

Stockholm 2019-04-30

Sofia Stenfeldt - ordförande

Irja Sandin - vice ordförande

Live Brathoyde - ledamot

Liv Fjellander - ledamot

Ola Höiden - ledamot

Anna Pramborg - ledamot

Leena Similä - ledamot

Bo Sundqvist - ledamot

Stockholm den 30/4 2019

Auktoriserad revisör
ANGELIKA THOR

